

Mezinárodní příslušnost ve sporech ze smluv

Abstrakt

Smlouvy jsou klíčovým nástrojem mezinárodního obchodu a stěžejním tématem mezinárodního práva soukromého. Spory, které vznikají v rámci smluvních vztahů, potažmo úspěch jednotlivých stran v takových sporech do značné míry závisí na tom, který soud bude mezinárodně příslušný spor rozhodovat. Pravidla pro určování mezinárodní příslušnosti tak tvoří právní rámec pro velmi silný nástroj, který při výběru sudiště žalobce má. V kontextu českého mezinárodního práva soukromého je pro smluvní vztahy s mezinárodním prvkem nejdůležitějším právním předpisem nařízení Brusel I bis, které upravuje pravidla určování příslušnosti v občanských a obchodních věcech a některé další související otázky, jako je litispence či uznávání a výkon rozhodnutí. Vedle obecného jurisdikčního pravidla obsahuje také úpravu zvláštních a speciálních pravidel, dále upravuje dohody o příslušnosti, překážku věci zahájené a související řízení. Je otázkou, jestli úprava sama o sobě dokáže stanovit přehledná a celistvá pravidla pro určování mezinárodní příslušnosti, aby zamezila sporům o příslušnost ve sporech ze smluv a nároků ze smluv. Důležitou roli ve vývoji úpravy hraje judikatura Soudního dvora, neboť právě ta poskytuje výkladová a aplikační pravidla pro jednotlivá ustanovení nařízení. Kromě interpretace pojmů, jako jsou „věci týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“, „smlouva o prodeji zboží“ či „smlouva o poskytování služeb“ Soudní dvůr také konkretizuje hranice mezi jednotlivými ustanoveními, jako například v případě sporů ze smluv a nároků ze smluv na straně jedné a sporů z deliktů a kvazideliktů na straně druhé. Nařízení si klade za cíl zpřehlednit a sjednotit pravidla pro určování příslušnosti v občanských a obchodních věcech, ponechává však dostatečný prostor smluvní svobodě v případě jurisdikčních dohod, přičemž zároveň předchází některým nekalým praktikám mezinárodní litigace, jako jsou například „italská torpéda“. Důležitou úlohu hraje také v případě harmonického výkonu spravedlnosti, kdy se snaží předcházet souběžně probíhajícím řízením, které mohou vést až k vzájemně neslučitelným rozhodnutím a výrazně tak ztížit jejich uznání a výkon. Tato práce se kromě snahy o přiblížení jednotlivých institutů upravených nařízením Brusel I bis zabývá otázkou, zda je systém ustanovení v rámci nařízení Brusel I bis spolu s judikaturou Soudního dvora nastaven jasně, srozumitelně a bezkonfliktně tak, aby poskytoval komplexní návod pro určování mezinárodní příslušnosti a sporům o příslušnost účinně předcházel.

Klíčová slova: mezinárodní příslušnost, spory ze smluv, doložky o příslušnosti, litispence